

Projekt Hudecovej galérie iniciovali DRAHOŠ KONDER a KLÁRA KUBÍČKOVÁ.

GALÉRIA SLÁVNEHO BANSKOBYSTRICĀNA ZATIAĽ NEODKRYLA VŠETKY JEHO TAJOMSTVÁ

Otec ázijských mrakodrapov

Utrpenie na fronte, úteky pred komunistami, nesplnený sen o návrate domov. Životný príbeh LADISLAVA EDUARDA HUDECA je rovnako pozoruhodný ako jeho nesmrteľné architektonické dielo.

Kým vo svete sú dodnes staviteľským pojmom, na rodnom Slovensku ich mená takmer nikomu nič nehovoria. Najmä preto, že ich osud zavial ďaleko za hranice.

„Koľko ľudí napríklad vie, že jedným z architektov nemocnice St. Thomas priamo oproti britskému parlamentu je Eugen Rosenberg pochádzajúci z Topoľčian? V Spojených štátoch zasa

veľmi úspešne pôsobili Ladislav Rado či Endre Steiner, ktorý na začiatku druhej svetovej vojny zachránil pred deportáciami tisíce Židov. Keď som v roku 2006 končil štúdium architektúry, bolo informačné vákuum aj v prípade architekta Ladislava Eduarda Hudeca. Rozprávalo sa o ňom viac-menej len v kuloároch,“ naznačuje architekt Rastislav Udžan jeden z dôvodov, prečo sa

V Späthovej vile sídli Centrum architekta L. E. Hudeca, kde sa nachádza stála expozícia významného architekta a jeho otca Juraja.

Rodinný dom L. E. Hudeca na Skuteckého ulici.

J. S. S. Union Building – interiér banky, ktorý si zachoval charakter až dodnes.

FOTO: RASTISLAV UDŽAN

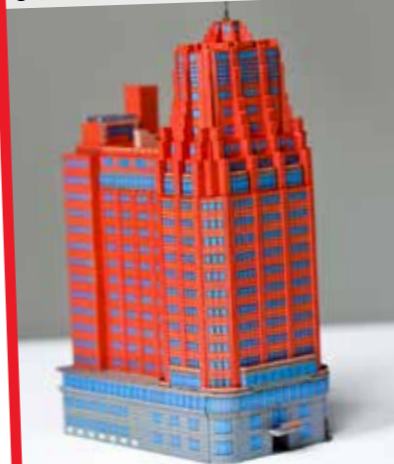
skupina obdivovateľov Hudecovo diela rozhodla zriadiť stálu expozíciu. Hlavnými iniciátormi projektu, oficiálne spusteného 28. marca tohto roku v Späthovej vile na Skuteckého ulici v Banskej Bystrici, boli historička architektúry Klára Kubíčková a majiteľ budovy Drahoš Konder, ktorého osobnosť L. E. Hudeca oslovila. Galéria je zatiaľ otvorená len počas bežných pracovných hodín, postupne by jej však chceli dať v spolupráci s mestom oficiálnejší punc a zároveň rozbehnúť osvetu medzi školami, aby sa odkaz jedného z najslávnejších rodákov z mesta pod Urpínom dostal do povedomia spoločnosti.

Zajatý a zranený

Nechýbalo pritom veľa a namiesto hlučných stavenísk by sa

bol Ladislav E. Hudec realizoval na oveľa pokojnejšom mieste. V mladosti sa totiž vážne rozhodoval medzi stavitelstvom a teológiou, no

Maketa azda najznámejšej Hudecovej stavby – dodnes populárneho šanghajského Park Hotelu.

Model kaplnky vo Vyhních, ktorá bola prvým samostatným projektom L. E. Hudeca. Krátko po jej vysvätení išiel na vojnu.

Hubertus Court, posledný domov L. E. Hudeca v Šanghaji s pamätnou prezentačnou miestnosťou.

FOTO: RASTISLAV UDŽAN

nakoniec si zvolil prvú cestu. Po dokončení štúdií na technickej univerzite v Budapešti začínal po boku otca Juraja v rodinnej stavebnej firme, ktorá mala v Banskej Bystrici veľmi dobrú povest. Už ako 19-ročný sa začínajúci architekt dočkal prvého vlastného projektu – kaplnky vo Vyhních. Malý svätostánok za vtedajších 8 000 korún vysvätili 2 dni pred tým, ako vypukla prvá svetová vojna. Ladislav Hudec sa dostal do výcvikového strediska v Debrecíne, neskôr na front do Poľska a Ruska, kde ho zajali a vystriedal niekoľko zberných táborov. Po vážnej zlomenine nohy, ktorú vtedy utrpel, ju mal kratšiu a do konca života kríval.

Skok z vlaku

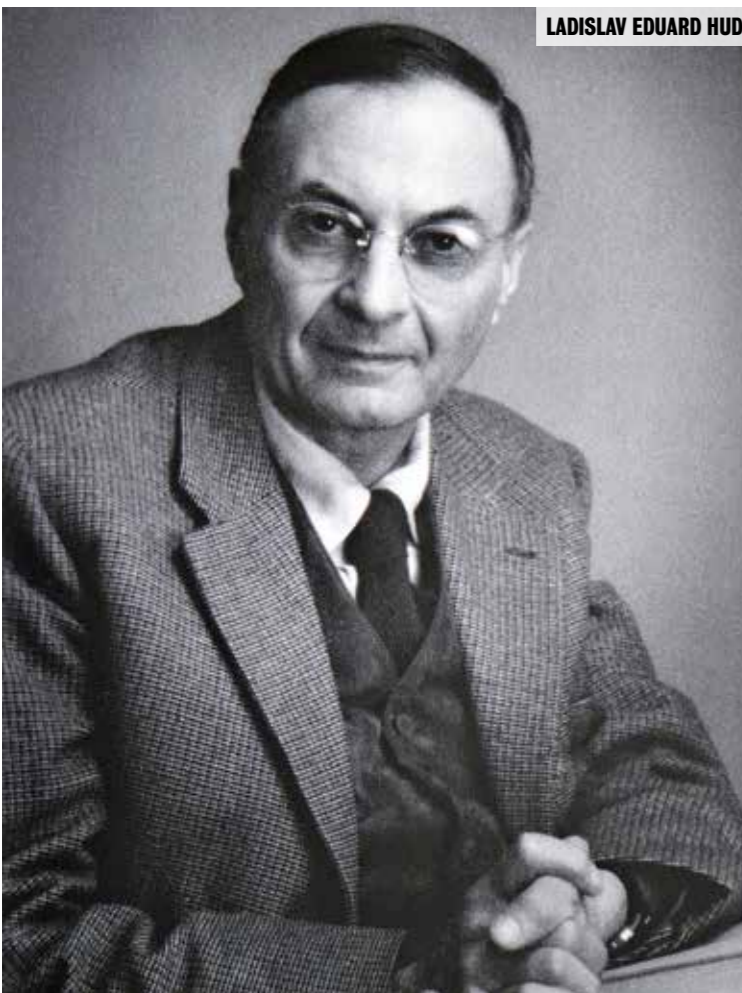
Sen vrátiť sa po skončení vojnových útrap domov sa mu nesplnil. „Prišlo zložité obdo-

bie, keď príslušníci česko-slovenských légií kontrolovali vlaky vracajúce sa do Európy a vojakov rakúsko-uhorskej armády považovali za zbehov a zradcov. Hudecovi sa z vlaku podarilo vyskočiť a dostal sa do oblastí hraničiacich s Čínou. Poslúchol radu od ľudí z dánskeho Červeného kríža a koncom roku 1918 nasmeroval svoje ďalšie kroky do Šanghaja, v tom čase bezpečného a perspektívneho miesta na život,“ hovorí kurátor galérie Rastislav Udžan. V rýchlom sa rozrastajúcom čínskom veľkomeste, plnom bohatých Európanov, vládol stavebný boom, takže mladý talentovaný prisťahovalec, dôverujúc zručnostiam nazbieraným po boku otca Juraja, sa mohol okamžite zapojiť do práce. Najskôr u známeho amerického architekta Rowlanda Curryho, od roku 1925 už →

Panoráma Šanghaja plná mrakodrapov. Ešte pred tridsiatimi rokmi tu boli zelené polia.

FOTO: RASTISLAV UDŽAN

LADISLAV EDUARD HUDEC (vľavo) a jeho otec JURAJ, známy stavebník.

→ vo vlastnej kancelárii. Zelenú na osamostatnenie mu dali zásnuby s Nemkou Gizellou Meyerovou a peniaze jej bohatého otca. Skutočnú slávu však Hudecovi priniesli jeho vlastné profesionálne kvality, technické myslenie a odvaha popasovať sa so zdanlivo neriešiteľnými prekážkami.

Výzva na močarisku

Jednou z najväčších výziev bol projekt 22-poschodovej budovy s názvom Park Hotel, financovaný konzorciom štyroch čínskych bánk. Na niečo podobné by si v meste ležiacom na močaristých pôdach trúfol málokto architekt. Ambiciózny Slovak však veľkú výzvu prijal. Na zabezpečenie stability budovy bolo treba urobiť mimoriadne hlboké základy, ktoré tvoria až tretinu celkovej výšky stavby. Až nad ne umiestnili štvormetrovú betónovú dosku a dve podzemné podlažia. „Budova nekle-sala, čím si Ladislav Hudec

získal značné renomé a dostal sa do pozornosti nejedného investora. Realizáciou tohto projektu otvoril pre Šanghaj úplne novú dimenziu rozvoja metropoly – nasmeroval ju do výšky. Pri svojej práci využíval cit pri spájaní vizuálnej a funkčnej stránky navrhovaných stavieb.

Počet tých, ktoré sú dnes turisticky dostupné, označené tabulkami s jeho menom a vyhlásené za kultúrnu pamiatku, je viac ako 30, o ďalších, odhadom 60 budovách sa však prakticky nevie. Realizoval alebo rozpracoval údajne až 400 projektov,“ dodáva Rastislav Udžan.

Bezpečie v Spojených štátoch

Po skončení druhej svetovej vojny sa situácia pre cudzincov v Šanghaji značne skomplikovala. Nad mestom sa vznášal tieň podozrení a obviňovaní z kolaborácie, zmietalo sa v občianskej vojne. Hudecovi myšlienky sa opäť upriamili na rodnú krajinu, chcel sa s celou rodinou presťahovať do Dolnej Mičinej neďaleko Banskej Bystrice. Aj tieto plány však zmaril nástup komunistického diktátora. Po dvoch „vyčkávacích“ rokoch vo Švajčiarsku v roku 1949 usúdil, že najbezpečnejšou alternatívou je cesta do Spojených štátov. V tom čase už neprojektoval, len príležitostne prednášal na univerzitách. Býval vo vile s výhľadom na záliv Golden Gate, no po čase začal dom praskať a architekt sa musel vysťahovať. Ako najrýchlejšia alternatíva sa mu javila výstavba už skôr naprojektovaného montovaného domu podľa vlastného návrhu, ktorý mu priviezli z Európy. Počas jeho stavby však

Normandie Apartments – rezidenčná budova, v ktorej bývala šanghajská bohéma.

Rezidencia Green House (zelená vila), sa čoskoro objaví aj na poštovej známke.

FOTO: RASTISLAV UDŽAN

sme jej poslali. Stará sa o svoju záhradu a dokonca ešte šoféruje auto,“ pridáva perličku Rastislav Udžan.

Prišiel o rekord, ostal pojmom

S majiteľom galérie a podporovateľom projektu stálej expozície architekta L. E. Hudeca Drahošom Konderom pred rokom navštívil Šanghaj. „Mali sme naplánovaných niekoľko stretnutí, za týždeň pobytu sme sa toho snažili obísť čo najviac,“ opisuje cestu po stopách slávneho banskobystrického rodáka v druhej najväčšej metropole sveta. V kaviarni Park Hotelu v Šanghaji sa

dostal infarkt a 26. októbra 1958 vydýchol naposledy. Z manželstva s Gizellou Meyerovou prišli na svet 3 deti. Synovia Martin Juraj a Theodor Peter boli obchodníci, pôsobili predovšetkým v Južnej Amerike. Žili v Monaku a vo

Viktórii, hlavnom meste kanadskej provincie Britská Kolumbia. Zomreli 4 mesiace po sebe v roku 2012. Čoskoro už 91-ročná dcéra Alessa Eleonora žije v Arizone. „Nedávno mi písala, tešila sa z fotografií z otvorenia galérie, ktoré

stretli s novinárkou, ktorá sa Hudecovmu dielu venuje, Michelle Qiaovou. Dozvedeli sa o nedávnej rekonštrukcii jednej z rezidenčných vil, ktorú Ladislav E. Hudec naprojektoval pre Columbia Circle. Rekonštrukcie sa zhostilo mladé šanghajské štúdio Atelier XÜK. O tom, že architekt L. E. Hudec je v druhom najľudnatejšom meste sveta stále obrovským pojmom, svedčí aj jeho ocenenie v ankete najznámejších nečínskych osobností Šanghaja pred piatich rokov. Budova Park Hotelu, dokončená v roku 1934, zostala architektonickým skvostom a je dokonca nultým kilometrovníkom Šanghaja. Svoj význam nestratila ani po tom, čo po vyše 60 rokoch prišla o titul najvyššej budovy medzi Londýnom a Tokiom. Hoci sa dnes stráca v húštine vyšších mrakodrapov, bude toto pozoruhodné dielo stále vytŕčať do pomyselných oblakov. Iničiátori galérie veria, že jej súčasná podoba je len začiatkom a expozícia sa bude postupne dopĺňať. Existuje viacero materiálov, ktoré by do výstavy radi začlenili. Väčší priestor dostane otec architekta Juraj Hudec, ktorého architektonické a tvorivé stopy nájdeme priamo v centre Banskej Bystrice.

RICHARD BUDÍN

FOTO: JÁN MIŠKOVIC

NMH215367/08

MINISTERSTVO OBRANY, AKO HLAVNÝ PROGRAMOVÝ PARTNER POZÝVA NA

75. VÝROČIE SNP

MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ZA ÚČASTI FENOMENÁLNEJ TALIANskej AKROBATICKEJ SKUPINY **FRECCIE TRICOLORI**

SIAF 2019

3.-4. AUGUST 2019

EXKLUZÍVNY PARTNER: **LOCKHEED MARTIN**

GENERÁLNY MEDIÁLNY PARTNER: **rtv: SLOVENSKÁ TELEVIZIA**

HLAVNÍ PARTNERI: **MSM, SKODA, SOITRON, AKCENT NOVA, INTERWAY, (no) RÁDIO, SportEJsek, predpredaj.sk**

HLAVNÍ MEDIÁLNI PARTNERI: **SLOVENSKÁ LETECKÁ AGENTÚRA SLOVAK AVIATION AGENCY**

100 ROKOV OD ÚMRTIA MILANA RASTISLAVA ŠTEFÁNKA